

Sygn. akt III AUa 414/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Maria Gleixner-Dyk

Sędziowie: SA Marcjanna Górska (spr.)

SO del. Anna Michalik

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Kapanowska

po rozpoznaniu w dniu 14 kwietnia 2016 r. w Warszawie

sprawy S. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

o wysokość wyrównania renty

na skutek apelacji S. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 12 grudnia 2014 r. sygn. akt XIV U 4185/14

zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. z dnia 15 września 2014 r. znak: I/31200774/25 w ten sposób, że z należnego S. K. wyrównania renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy za okres od 1 grudnia 2013 r. do 31 sierpnia 2014 r. nie dokonuje potrącenia kwoty 1006 (jeden tysiąc sześć) złotych na pokrycie innych należności.

Sygn. akt III AUa 414/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 września 2014 r. wykonując prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 29 lipca 2014 r. (wydany w sprawie o sygn. akt XIV U 1326/14) Zakład Ubezpieczeń Społecznych ponownie ustalił S. K. rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na okres od 1 grudnia 2013 r. do 31 grudnia 2015 r. oraz potrącił z przyznanego świadczenia rentowego kwotę 1006 zł.

S. K. w odwołaniu od tej decyzji zakwestionowała rozstrzygnięcie w części dotyczącej potrącenia z przyznanej renty, kwoty 1006 zł podnosząc, że potrącenie to było bezprawne. W rezultacie domagała się zmiany decyzji i zwrotu potrąconej kwoty.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych domagał się jego oddalenia. W uzasadnieniu swojego stanowiska organ rentowy wskazał, że potrącenia wymienionej w decyzji kwoty dokonano na podstawie art. 139 ust. 1 pkt 8 ustawy emerytalnej, gdyż jak ustalono, ubezpieczona będąc uprawnioną od 1 września 2011 r. do renty z tytułu niezdolności do pracy, jednocześnie pobrała zasiłek stały z Ośrodka (...) (...) D. W. w W. w okresie od 1 września 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. w kwocie 1006 zł. Po ustaleniu tych okoliczności Ośrodek (...) (...) pismami z dnia 24

stycznia 2012 r. i 25 czerwca 2014 r. wnioskował do ZUS o zwrot ww. kwoty na konto Ośrodka, stąd też organ rentowy zaskarżoną decyzją potrącił z renty należną kwotę.

W piśmie procesowym z dnia 31 października 2014 r. odwołująca podtrzymała swoje stanowisko w sprawie, zaś na rozprawie w dniu 12 grudnia 2014 r. wskazała, że nie kwestionuje faktu, korzystania w 2011 r. ze świadczeń pieniężnych z Ośrodka (...) (...), ale w jej ocenie ZUS powinien dokonać ewentualnego potrącenia wskazanej kwoty w 2011, albo najpóźniej w 2012 r., a nie z obecnie ustalonej renty.

Wyrokiem z dnia 12 grudnia 2014 Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że S. K. była uprawniona do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 1 września 2011 r. do 30 listopada 2013 r. W okresie od 1 września 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. ubezpieczonej został wypłacony zasiłek stały z Ośrodka (...) (...) D. W. m. st. W. w W. w wysokości 251,50 zł miesięcznie, łącznie 1006 zł. Wnioskami z dnia 24 stycznia 2012 r. i 25 czerwca 2014 r. Ośrodek (...) (...) D. W. m. st. W. w W. zwracał się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o zwrot wypłaconego zasiłku - powoływał się w tym zakresie na przepis art. 99 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Zaskarżoną decyzją Zakład Ubezpieczeń Społecznych realizując prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 29 lipca 2014 r. (wydany w sprawie o sygn. akt XIV U 1326/14), którym przyznano ubezpieczonej dalsze prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, organ rentowy ponownie ustalił S. K. rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na okres od 1 grudnia 2013 r. do 31 grudnia 2015 r. oraz dokonał potrącenia z przyznanego świadczenia rentowego kwoty 1006 zł, tj. kwoty wypłaconego zasiłku stałego, o której zwrot wnioskował Ośrodek (...) (...) D. W. m. st. W..

Sąd wskazał, że powyższy stan faktyczny ustalił na podstawie całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym zgromadzonych w aktach sądowych i aktach organu rentowego dokumentów uznając je za wiarygodne.

Oceniając tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd podkreślił, że stan faktyczny sprawy nie był sporny, a spór dotyczył oceny skutków prawnych niespornych zdarzeń.

Przystępując do szczegółowych rozważań, Sąd pierwszej instancji wskazał, że przepisami prawa materialnego, które legły u podstaw rozpatrzenia sprawy i wydania kwestionowanej przez odwołującą decyzji były przepisy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r., poz. 182) oraz ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440, dalej jako: ustawa emerytalna).

Zgodnie z art. 99 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, osobie, której przyznano emeryturę lub rentę za okres, za który wypłacono zasiłek stały lub zasiłek okresowy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz inne organy rentowe, które przyznały emeryturę lub rentę, wypłacają to świadczenie pomniejszone o kwotę odpowiadającą wysokości wypłaconych za ten okres zasiłków i przekazują te kwoty na rachunek bankowy właściwego ośrodka pomocy społecznej. Według ust. 3 art. 99 cytowanej ustawy, kwota pomniejszenia, o której mowa w ust. 1, nie może być wyższa niż przyznana za ten okres kwota emerytury lub renty.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji, z przywołanej regulacji wynika, że potrącenie pobranych tytułem zasiłku stałego kwot za okres, za który przyznano emeryturę lub rentę następuje z mocy prawa. Oznacza to, że przepis ten mając bezwzględnie obowiązujący charakter, obliguje Zakład Ubezpieczeń Społecznych do dokonania potrącenia. Organ, który wypłacił zasiłek stały lub zasiłek okresowy, nie posiada w tym zakresie kompetencji do zwolnienia strony zobowiązanej od obowiązku zwrotu zasiłku. Sąd Okręgowy zaznaczył nadto, że regulacje zbieżne z komentowanym przepisem zawiera art. 139 ust. 1 pkt 8 ustawy emerytalnej, który stanowi, że ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie - po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych - podlegają potrąceniu, z uwzględnieniem art. 141, m.in. zasiłek stały lub zasiłek

okresowy wypłacone na podstawie przepisów o pomocy społecznej za okres, za który przyznano emeryturę lub rentę. Powyższe przepisy nie zawierają ograniczeń czasowych dokonywania potrąceń ze świadczeń przyznanych z ubezpieczenia społecznego, zatem zaskarżoną decyzją ZUS należy w tym zakresie uznać za prawidłową.

Skoro bowiem w realiach niniejszej sprawy bezsporne jest, że odwołująca pobierała zasiłek stały z (...) w okresie, gdy otrzymywała już świadczenia z ubezpieczenia społecznego (rentę), organ rentowy był zobligowany z mocy prawa do dokonania stosownego potrącenia do wysokości przyznanej za ten okres emerytury lub renty. Sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę, że potrącenie uzyskanych przez S. K. świadczeń z pomocy społecznej nastąpiło dopiero wówczas, gdy stała się ona beneficjentem świadczenia rentowego. Ustawodawca tym samym zapobiegł sytuacjom, w których taka osoba byłaby pozbawiona jakichkolwiek środków.

Mając powyższe na uwadze i na podstawie powołanych wyżej przepisów oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w wyroku.

Apelację od tego wyroku złożyła ubezpieczona S. K.. Zaskarżając wyrok w całości domagała się jego zmiany i zwrotu potrąconej jej kwoty 1006 zł.

Zdaniem skarżącej, pobrana przez nią kwota zasiłku z pomocy społecznej winna być potrącona z bieżących wypłat renty z tytułu niezdolności do pracy przyznanej jej na wcześniejszy okres albowiem w 2013 r. i w 2014 r. nie korzystała z pomocy (...).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona albowiem zaskarżony wyrok wydany został z naruszeniem prawa materialnego, które to uchybienie sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji bierze pod rozwagę, w granicach zaskarżenia, niezależnie od tego, czy zostały wytknięte w apelacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2002 r., III CZP 62/02 - LEX nr 78504).

W rozpoznawanym stanie faktycznym kwestią sporną pozostawała możliwość potrącenia pobranego przez ubezpieczoną zasiłku stałego z pomocy społecznej w okresie od 1 września 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. w kwocie 1006 zł z wyrównania renty z tytułu niezdolności do pracy za okres od 1 grudnia 2013 r. do 31 sierpnia 2014 r., jak uczynił to organ rentowy zaskarżoną decyzją, czy też potrącenie takie winno być dokonane z wyrównania renty z tytułu niezdolności do pracy przyznanej decyzją z dnia 13 grudnia 2011 r. za okres od 1 września 2011 r., jak twierdzi ubezpieczona.

W konsekwencji znaczenie zasadnicze dla rozstrzygnięcia sprawy posiadała wykładnia art. 99 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (obecnie tekst jednolity: Dz.U. z 2015 r., poz. 163). Przepis ten, jak prawidłowo przyjął Sąd pierwszej instancji, stanowił podstawę dokonania pomniejszenia przyznanej skarżącej renty o wypłacony zasiłek okresowy. Zgodnie z treścią ust. 1, osobie, której przyznano emeryturę lub rentę za okres, za który wypłacono zasiłek stały lub zasiłek okresowy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz inne organy rentowe, które przyznały emeryturę lub rentę, wypłacają to świadczenie pomniejszone o kwotę odpowiadającą wysokości wypłaconych za ten okres zasiłków i przekazują te kwoty na rachunek bankowy właściwego ośrodka pomocy społecznej. Ustęp 2 tego przepisu postanawia, że w przypadku zasiłku okresowego przyznanego rodzinie świadczenie pomniejsza się o część kwoty przypadającą na tę osobę, której przyznano emeryturę lub rentę. Z kolei w myśl ustępu 3 tego przepisu, kwota pomniejszenia, o której mowa w ust. 1, nie może być wyższa niż przyznana za ten okres kwota emerytury lub renty.

Do tego unormowania (przepisów o pomocy społecznej) jako podstawy dokonania potrąceń przez organ rentowy odwołuje się przepis art. 139 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2015 r., poz. 748) zgodnie, z którym ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie - po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych - podlegają potrąceniu, z uwzględnieniem art. 141 - zasiłki wypłacone z

tytułu pomocy społecznej, jeżeli przy wypłacie zastrzeżono ich potrącanie, oraz zasiłek stały lub zasiłek okresowy wypłacone na podstawie przepisów o pomocy społecznej za okres, za który przyznano emeryturę lub rentę.

Zgadając się z wywodami Sądu pierwszej instancji, iż potrąceń na podstawie art. 99 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej w związku z art. 139 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, dokonuje się z mocy prawa, co oznacza, że nie zachodzi potrzeba wydania odrębnej decyzji co do zwrotu świadczeń, Sąd Apelacyjny, nie podziela jednak stanowiska tego Sądu, że powyższe przepisy nie zawierają ograniczeń czasowych dokonywania potrąceń ze świadczeń przyznanych z ubezpieczenia społecznego, zatem zaskarżoną decyzję ZUS należy w tym zakresie uznać za prawidłową.

Przedmiotowe stanowisko Sądu Okręgowego jest wynikiem błędnej wykładni art. 99 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, nie znajdującej uzasadnienia w brzmieniu przepisu. Tymczasem właśnie pierwszorzędne znaczenie w procesie ustalania treści określonego unormowania posiada wykładnia językowa. Sąd Apelacyjny odnoszący się do omawianej materii pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 7 lutego 2012r., I UK 276/11 (LEX nr 1313671), gdzie stwierdzono, że "przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego ze względu na swoją istotę i konstrukcję podlegają wykładni ścisłej. Nie powinno się stosować do nich wykładni celowościowej, funkcjonalnej lub aksjologicznej w opozycji do wykładni językowej, jeżeli ta ostatnia prowadzi do jednoznacznych rezultatów interpretacyjnych, a zatem nie można ich poddawać ani wykładni rozszerzającej, ani zężającej, modyfikującej wyczerpująco i kazuistycznie określone przez ustawodawcę uprawnienia do świadczeń".

Przechodząc zatem do analizy wskazanego unormowania stwierdzić należy, że przewidziany tam obowiązek pomniejszenia przyznanej emerytury lub renty o wypłacony zasiłek stały lub okresowy, dotyczy wyłącznie świadczenia przyznanego za okres, za który wypłacono zasiłek. Do wniosku takiego prowadzi sformułowany omawianym przepisem art. 99 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, wymóg pokrywania się okresów pobierania zasiłku stałego lub okresowego z okresem na jaki przyznano emeryturę lub rentę, jako konieczny dla pomniejszenia świadczenia z ubezpieczenia społecznego.

Odnosząc przedstawione wyżej rozumienie art. 99 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej do stanu faktycznego sprawy należy zgodzić się ze skarżącą, że organ rentowy nie był uprawniony do potrącenia zasiłku w kwocie 1006 zł wypłaconego za okres od 1 września 2009 r. do 31 grudnia 2011 r. ze świadczenia rentowego przyznanego zaskarżoną decyzją na okres od 1 grudnia 2013 r. do 31 grudnia 2016 r.. Jak bowiem wynika z powyższego okres, na który zaskarżoną decyzją przyznano prawo do renty, nie obejmuje okresu, za który wypłacono ubezpieczonej zasiłek z pomocy społecznej.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że decyzją z dnia 13 grudnia 2011r. organ rentowy przyznał ubezpieczonej prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na okres od 1 września 2011 r. do 30 listopada 2013 r., a więc na okres obejmujący wypłatę zasiłku z pomocy społecznej (1 września 2011 r. – 31 grudnia 2011 r.). Wtedy też organ rentowy był zobowiązany do pomniejszenia świadczenia na podstawie art. 99 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej w związku z art. 139 ust. 1 pkt 8 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, po uzyskaniu stosownej informacji z Ośrodka (...) (...).

Na marginesie zauważyć należy, że w sprawie sposobu zwrotu przez ubezpieczoną pobranego zasiłku z pomocy społecznej w dniu 9 grudnia 2011 r. została sporządzona notatka przez pracownika organu rentowego, w której stwierdzono, że ustalono „z panią K., że wypłacimy wyrównanie od września 2011 r. a ewentualne potrącenia na ops zrobić później na bieżącym świadczeniu”. Pomimo takich ustaleń potrącenia z renty ubezpieczonej przyznanej decyzją z dnia 13 grudnia 2011 r., nie były dokonywane. Fakt ten jednak, co podniesiono wyżej, nie oznacza, że przedmiotowe potrącenia mogły być dokonane ze świadczenia przyznanego zaskarżoną decyzją.

Z tych wszystkich względów i na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku.